

SAT POVIJESTI U ŠKOLAMA ZAPADNO-HERCEGOVAČKE ŽUPANIJE U POVODU OBILJEŽAVANJA OBLJETNICE KOMUNISTIČKOG UBOJSTVA HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 2. veljače 2011. (Vicepostulatura) – Ministarstvo obrazovanja, znanosti, kulture i športa Zapadno-hercegovačke županije na čelu s ministrom Marijem Bušićem izdalo je naputak pučkim i srednjim školama da održe sat povijesti u povodu 7. veljače kada se na Širokom Brijegu obilježava obljetnica komunističkog ubojstva 66 hercegovačkih franjevaca. Za nadati je se da će ovaj primjer slijediti i druge županije s hrvatskom većinom ili barem općine.

Obilježavanje obljetnice počinje već 4. veljače sv. misom u 18 sati. Na samu obljetnicu, 7. veljače, najprije je molitva u 16 sati pred ratnim skloništem gdje su komunisti ubili i spalili 12 franjevaca. Nakon toga je sveta misa zadušnica za sve pobijene franjevce i vjerni puk Božji. ✍

OBILJEŽENA 66. OBLJETNICA KOMUNISTIČKOG UBOJSTVA 66 HERCEGOVAČKIH FRANJEVACA

Široki Brijeg, 8. veljače 2011. (Gojko Jelić / Vicepostulatura) – Još jedna veljača na Širokom Brijegu obilježena je molitvom za pobijene hercegovačke franjevce i vjerni Božji puk. Partizanski zločinci su u svom krvavom naumu mislili da na Široki Brijeg, poslije onog krvavog sedmog dana u veljači 1945., ne će više kročiti nijedna stopa. Međutim, s vjekom i nadom u Boga Hercegovačka franjevačka provincija liječila je svoje rane, a krv mučenika rađala je novim redovničkim i svećeničkim zvanjima. Narod je molio i izmolio nova zvanja i s fratrima obnovio Široki Brijeg čuvajući uspomene na nevino pobijenu braću fratre. I u godinama kada se to nije smjelo, s ponosom je o njima govorio, molio se za njih te se utjecao njihovu zagovoru.

Od samostana do ratnog skloništa i ovog je 7. veljače krenula kolona od 66 svećenika, skupina novaka i ministranata stazom kojom je prije 66 godina prošlo 12 čuvara franjevačkog samostana. Molitva gvardijana i pjesma framaša ujedinila je vjernički puk u jednoj misli – da se ovakvi zločini više nikada ne ponove. Procesija zatim ulazi u crkvu prepunu vjerna

puka, a na grobovima dvadeset dvojice fratara slijedi čitanje njihovih imena. Samo Bog zna koliko su podijelili sakramenata krštenja, koliko su ljudi ispovjedili i pričestili, vjenčali i duhovno poučavali. Koliko su sjemena Božje riječi posijali, a ploda nisu dočekali? Plodovi njihovog redovničkog i svećeničkog poziva i mučeničke smrti vidljivi su danas.

Svetu misu predslavio je hercegovački provincijal dr. fra Ivan Sesar koji je na početku istaknuo riječi bla-

ženoga Alojzija Stepinca: »Kada vam sve oduzmu, ostat će vam dvije ruke, sklopite ih na molitvu i tada ćete biti najjači.«

Provincijal je u propovijedi istaknuo: »I ovo naše okupljanje izraz je dubokog poštovanja i zahvalnosti pred onima koji su nesebičnim i neustrašivim življenjem zapaljenu baklju milosti Božje predali nama u ruke. Zahvaljujući njihovom svjedočanstvu hrabrosti i vjere dobro znam odakle dolazim, ali s puno nade i

strepnje htio bih znati kamo ja i moj narod danas idemo.«

Naša nas povijest obvezuje da tu baklju vjere i pripadnosti svome narodu čuvamo, raspamsavamo i upaljenu predamo budućim pokoljenjima. Sjećanje na naše ubijene fratre, koji su svojim životom posvjedočili ljubav prema Bogu i svom narodu, potiče nas da i mi vršimo Gospodinu zapovijed ljubavi. Svaki je od ovih 66 ubijenih fratara, kojih se danas spominjemo, na jedinstven način dao kršćanskoj nadi lice Bogu posvećujući svoj život i odgovarajući na potrebe vremena u kojemu su živjeli.

»Braćo i sestre, kako ne bismo upali u napast da želimo postići slavu zbog onoga što su drugi učinili, trebamo se zapitati nad našim životom prihvaćajući otvorena i raspoložena srca primjer što su nam ga naša pokojna braća ostavila. Samo ćemo tako moći iskreno opjevati njihovu slavu. U ovom trenutku, u kojem sa zahvalnošću promatramo prošlost usmjeravajući oči u budućnost prema kojoj nas Duh potiče i vodi, pozvani smo sa zahvalnošću prihvatiti svoju povijest, s odgovornošću sadašnjost i s nadom budućnost«, nastavio je fra Ivan Sesar.

Neka nam Gospodin pomogne da i mi svoje poslanje smjelo svjedočimo i promičemo svjesni da ni vrijeme ni mjesto, političke ili bilo kakve druge okolnosti nisu presudne za ostvarenje svetosti, nego život utemeljen na evanđelju Isusa Krista.

Na kraju sv. mise okupljenom se puku obratio vicepostulator postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« fra Miljenko Stojić iznijevši iscrpne podatke o bogatom radu Vicepostulature u prošloj godini. Zahvalio je svima koji pridonose uspješnom radu Vicepostulature i sve pozvao na daljnju suradnju i potporu kako bi ovaj postupak, uz Božju pomoć, bio uspješno priveden svome kraju.

Širokobriješki gvardijan fra Sretan Ćurčić izrekao je riječi zahvale provincijalu i svim svećenicima koji

su u velikom broju sudjelovali u slavljenju sv. mise te svima koji su ovih dana molitvom ispunjali širokobriješku crkvu i sudjelovali u programu posvećenu pobijenim hercegovačkim franjevcima. Fra Sretan je posebno pozdravio obitelji pobijenih fratara te članove splitske podružnice Udruge hrvatske domovinske vojske 1941. – 1945. te zahvalio Vicepostulaturi na njezinu zauzetu radu. Gvardijan je na kraju obećao da će s braćom fratrima

čuvati mjesto ubojstva i pokopa naše braće, a sav puk pozvao na molitvu da ih Crkva uzdigne na čast oltara.

Obljetnica ubojstva hercegovačkih franjevaca svečano je obilježena i u samostanu hercegovačkih franjevaca u Zagrebu u Dubravi. Na poziv gvardijana fra Draženka Tomića sv. misu, uz sumisništvo 16 svećenika, predvodio je gospičko-senjski biskup dr. Mile Bogović. Oko 700 vjernika ispunilo je samostansku crkvu.

Biskup Bogović svoju je propovijed započeo riječima: »Molimo se za njih, ali molimo se i njima!« On je istaknuo da hercegovački franjevci na čelu s Vicepostulaturom »Fra Leo Petrović i 65 subraće« spadaju među najzauzetije zajednice u radu na beatifikaciji svojih mučenika. Podsjetio je na nedavno izrečenu misao na otvaranju Dana pobijenih hercego-

vačkih franjevaca: »Nismo se ovdje sastali plakati nego se radovati što su se naša braća ugradila u našu budućnost i budućnost našega naroda. Naše okupljanje je važno kako bismo prevladali sve ono negativno što se govorilo o našim velikanima te tako vedrije išli u budućnost nasljedujući ih.« U nastavku propovijedi biskup se upitao koji su uzori ovom svijetu. Jesu li to sveti koji su se odlikovali sebedarjem ili pak neki drugi? Svetci

su oni koji u svojoj ljubavi grle cijeli svijet poput Krista, a oni koji su k tomu iz ljubavi dali život za druge nazivaju se mučenici. Upravo će oni naći svoje mjesto u svehrvatskom projektu Crkve hrvatskih mučenika na Udbini.

Nakon sv. mise u prepunoj samostanskoj dvorani prikazana su dva filma: prvi o događanjima na Širokom Brijegu 1945. i drugi o iskapanju zemnih ostataka žrtava Drugog svjetskog rata u Knešpolju uz tumačenje fra Marina Karačića i fra Gorana Azinovića. Oni su okupljenima predstavili aktivnosti Vicepostulature »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. Novi broj časopisa *Stopama pobijenih*, šesti po redu, predstavio je fra Ante Bekavac. Suorganizator susreta Zavičajna zajednica Široki Brijeg priredila je prigodan domjenak. ✍

U MOSTARU SLAVljena SVETA MISA ZA POBIJENE FRATRE I PUK – 66. OBLJETNICA UBOJSTVA

Mostar, 15. veljače 2011. (MIRIAM) – U ponedjeljak 14. veljače 2011. navršilo se 66 godina otkad su partizani u srijedu 14. veljače 1945. u popodnevnim satima iz samostana sv. Petra i Pavla izveli sedmoricu fratara te ih, vezane žicom, odveli i na mjestu zvanu Čekrk nekoliko stotina metara nizvodno od samostana strovalili u hladnu Neretvu. Njihovi posmrtni ostatci nikada nisu nađeni. Tada su stradali: provincijal fra Leo Petrović (1883.), fra Jozo Bencun (1869.), fra Rafo Prusina (1884.), fra Bernardin Smoljan (1884.), fra Grgo Vasilj (1886.), fra Kažimir Bebek (1901.) i fra Nenad Pechar (1910.).

Na ovaj nadnevak svake se godine u franjevačkom samostanu obilježava obljetnica i slavi sveta misa zadušnica za našu pobijenu braću, ali i za sve nevine žrtve mostarskog kraja stradale u I. i II. svjetskom ratu i poraću, kao i u Domovinskom ratu.

Svečanu svetu misu u 18 sati predslavio je mostarski gvardijan fra Iko Skoko u sumisništvu s provincijalom fra

Ivanom Sesarom, župnikom fra Stipom Markovićem te još 32 svećenika. Gvardijan je u svojoj propovijedi istaknuo da su fratri pobijeni zbog svog čudorednog, duhovnog i intelektualnog značaja i svjedočenja, a ne zbog prekršaja, pa ni najmanjeg civilnog zakona. Ubijajući njih, htio se ubiti duh naroda, njegov katolički, duhovni, hrvatski i kulturni integritet.

Na kraju svete mise župnik fra Stipe je posebno pozdravio članove rodbine pobijenih fratara te zahvalio svima na dolasku i čuvanju spomena na nevine žrtve i molitvama za njih. Zahvalio je također i članovima HKUD-a fra Bernardin Smoljan iz Rodoča koji svake godine na ovaj dan posjete Čekrk, pomole se i upale svijeće na mjestu ubojstva. Misi su nazočili u narodnim nošnjama. Crkva je bila ispunjena do posljednjeg mjesta, a ovo slavlje svojim je lijepim pjevanjem uzveličao župni zbor pod vodstvom s. Slavice Filipović. U liturgijskoj asistenciji sudjelovali su novaci i postulanti. ✍

SVAKA BOSANSKOHERCEGOVAČKA OPĆINA TREBALA BI IMATI POVJERENSTVO ZA ISTRAGU ZLOČINA

Travnik, 28. veljače 2011. (Zvonimir Čilić / Večernji list) – Postupak istraživanja, obilježavanja i uređivanja grobišta Drugoga svjetskog rata i poraća bila je tema sastanka održana proteklog vikenda u Travniku. Organizator sastanka je Hrvatski intelektualni zbor u BiH, a uz dr. Milu Lasića, predsjednika Upravnog vijeća HIZ-a, i vicepostulatora fra Miljenka Stojića, sastanku su nazočili hrvatski dužnosnici općinskih i županijskih struktura političke, izvršne i zakonodavne vlasti.

Fra Miljenko Stojić, koji uporno i sustavno vodi aktivnosti traženja tijela ubijenih hercegovačkih franjevac, a uključen je i u potragu za grobištima drugih žrtava partizansko-komunističkog terora i zločina, kazao je kako se od države ne može dobiti pomoć bilo koje vrste u ovim aktivnostima, ali to ne znači da se od potrage za grobištima žrtava treba odustati.

A dobar primjer za to su aktivnosti koje se već godinu i pol vode u općini Široki Brijeg. Naime, u ovoj je općini još u rujnu 2009. formirano općinsko Povjerenstvo za obilježavanje i uređivanje grobišta Drugog svjetskog rata i poraća, a odnedavno i u još nekim zapadnohercegovačkim općinama. »Cilj je krenuti s ovakvim aktivnostima i na drugim područji-

ma gdje žive Hrvati, konkretno na području središnje Bosne, o čemu se na sastanku u Travniku razgovaralo, prije svega, informativno i savjetodavno. Zakonske regulative za ovakve aktivnosti u BiH i nema i uopće je ne treba čekati s viših razina vlasti i dovoljno je općinskom odlukom formirati istražno povjerenstvo«, kazao je dr. Lasić naglasivši da najveći broj partizansko-komunističkih žrtava nije imao nikakva prava na sudenje, na obranu, nisu imali pravo na život, pa ni na grob i znano mjesto vječna počivališta.

Prema mnogim ocjenama, upravo je Travnik jedno od najvećih hrvatskih stratišta i partizanskih zločina gdje je u samo tri dana (20. – 22. listopada 1944., kada je Travnik pao u partizanske ruke), ubijeno oko tri tisuće zarobljenih hrvatskih vojnika, ali i civila i bolesnika u travničkoj bolnici, a među žrtvama je bio i ne mali broj Bošnjaka. ✍

IZ TISKA IZIŠLA KNJIGA DR. FRA ČASTIMIRA MAJIĆA U NEBO ZAGLEDANI

Široki Brijeg, 17. ožujka 2011. (Vicepostulatura) – Nedavno je iz tiska izišla knjiga dr. fra Častimira Majića *U nebo zagledani*. Uredio ju je fra Miljenko Stojić, a nakladnik joj je Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«.

Na čitateljstvu pristupačan način autor je obradio život i rad svakog od 66 hercegovačkih franjevaca koji su ubijeni tijekom i u poraću Drugog svjetskog rata. Vrijednost i zanimljivost ovog njegovog rada je i u tome što je on svakog od tih fratara osobno poznao. K tomu treba dodati da je svoj rad započeo u 95. godini života i dovršio ga za tri godine!

Knjiga se može naručiti na adresi Vicepostulature (Kardinala Stepinca 14, 88220 Široki Brijeg; tel.: /039/ 700-325; faks: /039/ 700-326; e-adresa: mostar@zpbijeni.info). Tvrdio je ukoričena i cijena joj je 25 KM (100 kn; 13 EUR; 16 CHF; 18 USD). ✍

MATICA HRVATSKA ČITLUK GOSTOVALA U ZABOKU

Čitluk, 31. ožujka 2011. (citluk.ba; dio) – Ogranak Matice hrvatske Čitluk predstavio je svoje bogato nakladničko djelovanje u Zaboku. Tim povodom predstavljena su najnovija izdanja čitlučkog Ogranka: roman **Zdravka Nikića** *Sime života vičnoga – Zapisi Stipana Trnovca*, knjige *Međugorje – 30 godina fenomena Marijana Sivrića* i *Ive Šćepanovića* te glasilo *Stopama pobijenih* Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«. ...

Predstavljajući aktivnosti Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subrača«, kao i knjigu *U nebo zagledani* dr. fra Častimira Majića, devedesetogodišnjeg fratra rodnom iz Vitine koji živi u Chicagu, vicepostulator fra **Miljenko Stojić** govorio je o dosad učinjenju na pronalaženju tjelesnih ostataka 66 franjevaca koje su tijekom Drugoga svjetskog rata pobili partizani.

»Jedna od bitnih stvari koja je napravljena ove godine svakako je iskapanje na Širokom Brijegu u Knešpolju

te u Ljubuškom na Tomića njivi. Vicepostulatura je to učinila zajedno s povjerenstvima za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i poraća u tim općinama koje je imala čast idejno potaknuti. Hvala svima koji su sudjelovali i sudjeluju u njihovom radu, kao i u radu onih u općinama Neum i Posušje koja su također započela radom. Još neke općine namjeravaju isto učiniti. U Dubravi u Knešpolju pronašli smo 28 tijela među kojima bi, prema svjedočenjima, trebao biti i jedan franjevac. Na Tomića njivi također smo pronašli 28 tijela i prema vanjskim znakovima, ostacima tkanine koja neodoljivo podsjeća na habit i ostacima franjevačke krunice, predmnijevamo da su tu pokopana i najmanje dvojica franjevaca. Posmrtno ostatke prebacili smo na Medicinski fakultet u Mostaru i o kome se točno radi znat ćemo nakon DNK analize. Budući da je veoma skupa, jedan pokušaj na jednom tijelu stoji preko 4.000 kn, povjerenstva su objavila žiro-račune na koje svoje priloge mogu doznačiti svi oni koji su u mogućnosti i žele pomoći da se identificiraju svi pobijeni u spomenutim masovnim grobnicama i u drugima koje čekaju na otkopavanje«, kazao je fra Miljenko.

On je nazočnima ukratko ispričao sam tijekom likvidacije širokobrijeških franjevaca, na koji su način ubijani bez suda i sudišta, samo zato što su na sebi imali odjeću sv. Franje.

Za knjigu *U nebo zagledani* u kojoj se govori o pobijenim fratrima, fra Miljenko je rekao da je njezina specifičnost u tome što o njima piše čovjek koji ih je sve poznao. ✍

SKIDA SE PRAŠINA ZABORAVA, ZEBNJE I STRAHA SA SJEĆANJA

Čitluk, 5. travnja 2011. (Dnevni list; dio) – U sklopu tradicionalne kulturne manifestacije »Uskrs s Maticom u Brotnju« 1. travnja u Čitluku je predstavljen rad Vicepostulature postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće«. Program je započeo sv. misom i putom križa u mjesnoj crkvi u Čitluku te se nastavio u Galeriji fra Didaka Buntića. Uprilичeno je i predstavljanje glasila Vicepostulature *Stopama pobijenih* o kojem je govorio Krešimir Šego, a vicepostulator fra Miljenko Stojić je pred više od 250 zainteresiranih govorio o tome što je Vicepostulatura učinila kroz proteklu godinu kazavši kako je tijekom cijele godine radila na otkrivanju istine o tim teškim danima.

Prema njegovim riječima, jedna od najbitnijih stvari koja je napravljena protekle godine svakako je iskapanje na Širokom Brijegu u Knešpolju te u Ljubuškom na Tomića njivi. Naveo je da je jako bitan događaj bio i premještanje Vicepostulature s Humca na Široki Brijeg prošle godine. »Sada se Vicepostu-

latura može više posvetiti čuvanju, razvoju i izgrađivanju ovog središnjeg žrtvoslovnog mjesta naše provincije, nadovezujući se tako na sve ono dobro što su u tom pogledu fra tri ovdje učinili. Bilo bi potrebno još stvoriti prostore za spomen-izložbu koja bi bila trajan znak što se dogodilo i zbog čega se dogodilo. Kao logičan nastavak žrtvoslovnih mjesta to bi svakako bila zgrada sjemeništa u nastavku samostana. Komunisti su je oduzeli franjevcima i pozvali

smo društvene vlasti da učine sve što je u njihovoj moći da tu zgradu što prije vrate njezinom pravom vlasniku«, zaključio je na kraju fra Miljenko. Ispitivanje i pronalaženje još živućih svjedoka polako se bliži kraju, a fra Miljenko se nada da tih svjedoka ima još. »Njihovo svjedočenje bilo bi jedan od bitnih elemenata da Crkva jednoga dana našu pobijenu braću proglasi blaženima i svetima«, kazao je fra Miljenko. ✍

PUDARIĆ: OVO NIJE PROVOKACIJA NEGO LJUDSKA GESTA I POČAST ŽRTVAMA

Mostar, 14. travnja 2011. (Dnevni list; dio) – Dopredsjednika Federacije Svetozara Pudarića u prvom službenom posjetu Hercegovini dočekali su uvrjedljivi grafiti i zatvorena vrata vojarne u Rodoču.

Na Partizanskom groblju, gdje je položio vijence, dočekali su ga grafiti »Pudarić kretenc«, »Pudariću marš«. No, on kaže da ovakav scenarij govori o svijesti određenih ljudi i skupina u Mostaru poručivši im: »Ja ih žalim jer se radi o stanju koje ih gura u male mišje rupe iz kojih izvire samo ponekad i boje se izići i razgovarati s ostalim ljudima na drugi način. Ja ljude koji su to uradili žalim.«

Osvrćući se na sve nevine žrtve, Pudarić je kazao da postoje određene vrijednosti koje su univerzalne i da odricanje od njih znači odricanje od dobra u nama. Poručuje da posjetima Hercegovini nije želio poslati nikakvu lošu poruku, nego da je njegov cilj bio odati počast žrtvama koje su stradale jer nisu odgovarale određenim režimima.

Pudarić je jučer obišao i Zapadnohercegovačku županiju gdje je razgovarao s Klubom Srba u županijskoj skupštini i položio vijence na spomenik ubijenim franjevcima. »Cijeli posjet je upućen k običnom čovjeku. Žrtve su ljudi, nisu sustavi i organizacije. Na Heliodromu su ubijeni ljudi jer su bili nepodobni. Na Širokom Brijegu su ubijeni ljudi koji su bili nepodobni, a na partizanskom groblju su sahranjeni ljudi koji su se borili za to da nitko ne bude nepodoban. Sutra idem u posjet Pribilovcima i ne očekujem da je crkva obnovljena. Sigurno nije. Tamo su kosti više od 1.000 običnih ljudi bez puški, oružja i tenkova i koji su ubijeni jer nisu bili podobni«, kazao je Pudarić. Dodaje da su radnici Aluminijske i mostarskog Sokola, s kojima je jučer održao sastanke, također otpušteni jer nisu bili podobni određenom sustavu. ✍

PREDSTAVLJEN NOSAČ ZVUKA ZBORA BOGOSLOVA

Zagreb (Dubrava), 9. svibnja 2011. (fra3.net) – U četvrtak, 5. svibnja ove godine, nakon večernje sv. mise u višenamjenskoj je dvorani samostana hercegovačkih franjevaca u Dubravi predstavljen nosač zvuka naslovljen *Na usnama molitva* čiji je tvorac Zbor bogoslova Hercegovačke i Zadarske franjevačke provincije.

Budući da naši bogoslovi već godinama njeguju liturgijsko pjevanje, u određenu se trenutku rodila zamisao da se sav taj dugotrajni trud i napor uložen u pjevačko umijeće konačno zaokruži izborom pjesama zapisanih na nosaču zvuka. Od početne zamisli pa do njezina ostvarenja protekla su gotovo četiri mjeseca obilježena predanim radom, nebrojenim probama i neslomljivom voljom da se započeti posao privede kraju.

Bogoslovni su zbor u njegovu radu pratili: prof. Danijela Župančić (dirigentica i umjetnička vodi-

teljica), prof. s. Domagoja Ljubičić (supervizorica) i prof. Mirta Kudrna (orguljašica). Odabrane su pjesme različita karaktera, ugođaja i tematike. Temeljna pjesma, prema kojoj je i naslovljen CD, jest pjesma »Ubijenim hercegovačkim fratrima« koju je napisao fra Ante Marić, a uglazbio fra Stanko Mabić. Tematski joj je bliska pjesma fra Vjekoslava Milićevića »Dok drhti Brijeg«, s glazbom prof. Miroslava Martinjaka.

Uz samu izvedbu ovih pjesama, sinoć su nam se obratili i njihovi uglazbljivači osvrnuvši se na narav sakralne glazbe koja iziskuje duboko nutarnje proživljavanje pjevane stvarnosti. Predstavljajući su, uz ostalo, stavili i velik naglasak na ogromno zalaganje bogoslovnog zbora i nesebičan rad koji je i urodio ovim CD-om. Nazočnima se na samom početku obratio gvardijan samostana fra Draženko Tomić, a kao glav-

ni odgovorni za čitav pothvat pri samom se kraju obratio odgojitelj bogoslova Hercegovačke i Zadarske franjevačke provincije fra Ljubo Kurtović. Pjevači su gestom uručivanja buketa cvijeća izrazili znak zahvalnosti profesoricama Danijeli, s. Domagoji i Mirti te prof. Martinjaku i fra Stanku.

Predstavljanje CD-a *Na usnama molitva* otvoreno je pjesmom »Zdravo, Sveti Oče!« koju je uglazbio sluga Božji fra Ivo Peran, a zaključeno pjesmom »Kada si već ti, brate naš Franjo!« autora fra Janka Bubala koju je uglazbio fra Stanko Vasilj, a za ovu prigodu harmonizirao prof. Miroslav Martinjak. Čitavo je predstavljanje okončano radosnim druženjem svih sudionika na zajedničkom domjenku u samostanskoj dvorani.

Pjesme o hercegovačkim pobijenim franjevcima moguće je skinuti sa stranica portala www.pobijeni.info. ✍

SJEDNICA KOMISIJE HBK ZA HRVATSKI MARTIROLOGIJ

Zagreb, 18. lipnja 2011. (IKA) – U prostorijama Tajništva Hrvatske biskupske konferencije u Zagrebu pod predsjedanjem gospičko-senjskoga biskupa Mile Bogovića održana je prva sjednica Komisije HBK RH i BiH za hrvatski martirologij.

Predsjednik je iznio razloge za osnivanje komisije i njezine ciljeve. Ona želi odgovoriti na poziv pape Ivana Pavla II. na pragu III. tisućljeća da svi narodi popišu svoje mučenike i da slijede njihovo vjerno svjedočenje. U nas je već mnogo u tom smislu učinjeno, ali je još daleko više ostalo što treba učiniti. Najviše su ostvarile razne postulate za proglašenje blaženima. Većina vice/postulatora je u članstvu komisije. U članstvu su također vrsni poznavatelji povijesti Drugog svjetskog rata i poraća jer je u to vrijeme bilo najviše nevino stradalih, a mnogi od njih upravo zbog svoje vjere.

U daljnjem radu prve sjednice donesene su okvirne smjernice za daljnji

rad komisije. Premda komisija nema za cilj cjeloviti popis stradalih u doba Drugog svjetskog rata i poraća, jasno je da će raditi i na tome te poticati druge da se taj posao konačno dovrši jer se inače i dalje ostavlja velik prostor za razne nečasne manipulacije, kakvih je do danas bilo na pretek.

Komisija je ozbiljno razmatrala pitanje izradbe kriterija za istraživanje žrtava uključujući i izradbu povijesnog okvira u kojemu su žrtve stradale. Posebno je važno istaknuti da je cilj komisije popis žrtava podnesenih zbog vjere. Komisija će pomagati i poticati odgovorne da žrtve komunističkoga terora ostvare svoje civilizacijsko pravo na humani pokop i na dolično obilježje, što je dobrim dijelom zacrtano i u Zakonu o pronalaženju, obilježavanju i održavanju grobova žrtava komunističkih zločina nakon Drugog svjetskog rata, koji je donio Hrvatski sabor. Na žalost, ostaje činjenica da se ono što je zapisano, čak i zakonom određeno,

i dalje zanemaruje i ne ostvaruje. U tom smislu, bilo je govora i o Svehrvatskom grobu u kojemu bi našli svoje zadnje počivalište zemni ostatci neidentificiranih žrtava. Komisija će se u svome radu koristiti radovima naših znanstvenika, a i sama će promicati znanstvena istraživanja u području svojih zadaća.

Komisija predlaže da se izradi cjelovit nacionalni martirologij, a to će biti daleko lakše ako to učine pojedine biskupije za svoje područje, kao i svaka župa. Komisija predlaže da svaka biskupija osnuje svoje povjerenstvo koje bi iniciralo i koordiniralo takav rad na vlastitome području. Ujedno predlaže da svaka biskupija, kao i svaka župa, odredi svoj dan sjećanja na svoje mučenike.

Komisija je izabrala svoje dužnosnike i tako je u cijelosti uspostavljena. Razmotren je i način komuniciranja s javnosti preko internetskih stranica, časopisa te elektronskih i drugih medija. ✍

POČELO ČIŠĆENJE I OBNOVA FRANJEVAČKE MLINICE I HIDROCENTRALE

Široki Brijeg, 22. lipnja 2011. (Ivan Kraljević / abcportal.info) – U veljači 1945. i u poraču komunisti su mučki pobili i spalili 66 hercegovačkih franjevac. Do sada se zna za posljednje počivalište samo 31 stradalog. Predmnijeva se da su prošloga ljeta prilikom iskapanja masovnih grobnica u Knešpolju i Ljubuškom pronađena tijela još trojice, ali to će pokazati DNK analiza koja je u tijeku. Iz širokobriješke samostanske zajednice ubijeno je 30 franjevac, a četvorica su stradala na samostanskom području što je, dakle, ukupno više od polovice. Nije stoga čudno da puk od samog početka pobijene hercegovačke franjevce časti kao »Širokobriške mučenike«.

Jedno od spomen mjesta na pobijene franjevce zacijelo je franjevačka mlinica i hidrocentrala na rijeci Lištici u Širokom Brijegu. Kad je počeo završni komunistički napad na Široki Brijeg, devet se franjevac s nekolicinom đaka iz svoje klasične gimnazije i okolnim pukom sklonilo u mlinicu i hidrocentralu jer su ta zdanja bila zaklonjena i zbog toga sigurna. Odatle su se 8. veljače 1945. ujutro pješice zaputiti stazom koja je vodila do samostana. Prema svjedočenjima, neki su ih partizani tu našli i rekli im da su borbe završene. Došavši pred klasičnu gimnaziju, kod samostana su svi zajedno zarobljeni. Nakon postrojavanja i pogrđnih riječi, đake su i puk poslali kućama, a franjevce zadržali. Kasnije su odvedeni nekamo prema Splitu i otada im se gubi svaki trag. Fra Mariofil Sivrić još je neko vrijeme viđan na području Širokog Brijega kao zarobljenik. Vjerojatno im je trebao da im pokaže kako se rukuje s hidrocentralom. Do sada je u masovnoj grobnici u Zagvozdu pronađen i na patologiji u Splitu 30. prosinca 2005. identificiran jedino

fra Melhior Prlić. To je ujedno prva identifikacija s pomoću DNK metode neke žrtve iz Drugog svjetskog rata na području Hrvatske, Slovenije i BiH.

U znak sjećanja na svoju pobijenu braću Vicepostulatura postupka mučeništva »Fra Leo Petrović i 65 subraće« na čelu s vicepostulatorom fra Miljenkom Stojićem i Franjevački samostan na Širokom Brijegu na čelu s gvardijanom fra Sretanom Ćurčićem, započeli su jučer čistiti zapušten prostor na kojem se nalaze ruševna franjevačka mlinica i hidrocentrala. Mlinica je od davnina hranila ovaj kraj (1868.), a hidrocentrala je omogućila da je 1934. zasvijetlila prva žarulja na Širokom Brijegu. Zbog toga je žalosno što su ovako značajna mjesta zapustili oni koji su do danas vodili ili vode Široki Brijeg. Još je žalosnije i nerazumljivije da je nakon pada komunizma zaobilaznica, koja je bila potrebna Širokom Brijegu, prošla ovim područjem i čak prekrila jedan dio mlinice te prekinula predivnu pješačku stazu kroz šumu prema samostanu. Ruku na srce, mogla je ona ići i drugim smjerom te tako

ne nagrđiti ovo područje i oskrnaviti spomen mjesto na pobijene hercegovačke franjevce, ali...

Fratri su, dakle, odlučili konačno stati u kraj nemaru pa i neznanju vlasti i građana. Uz pomoć nekoliko trećoredaca i vjernika zasukali su rukave i po vrućem danu prionuli poslu. Makar i razrušeni, mlinica i hidrocentrala još plijene svojom ljepotom, značenjem i uspomenu. Ispod njih prema rijeci se pruža jedna od luka koje put nije zahvatio i koja se također čisti. Prolazeći vozilima, mnogi su zastajali, gledali što se radi i trubili u znak odobranja. Prema riječima franjevac, obnova je započela s namjerom da se od ostataka mlinice i hidrocentrale napravi mjesto molitve i sjećanja na pobijene franjevce. Također se namjerava očistiti staza kojom je bilo moguće pješice doći do samostana ili otjerati samljeveno brašno svojoj obitelji. Ta staza sad će biti stubama i prokopom ispod ceste, ili na neki drugi prikladan način, premostiti dio preko kojeg je prošla cesta. ✍